

Principis i valors de la UAB

(Acord del Consell de Govern de 15 de desembre de 2011)

1. Preàmbul

Des del seu naixement, les universitats tenen uns valors que constitueixen l'essència de la seva futura actuació. Molts procedeixen de declaracions i acords internacionals, altres tenen un origen estatal o autonòmic i s'han de complir obligatòriament i altres són propis de la comunitat universitària i l'entorn en què s'insereix la mateixa institució.

El document que es presenta conté una sèrie de valors i principis indiscutibles i fonamentals que caracteritzen la Universitat Autònoma de Barcelona i que configuren un marc conductual per als membres de la Universitat Autònoma de Barcelona. La major part es troben recollits a la Constitució, a la Llei orgànica d'universitats, a la Llei d'universitats de Catalunya, als Estatuts de la nostra institució i a la resta de normativa de la UAB.

Cal recordar que la Universitat Autònoma de Barcelona va promoure l'11 de febrer de 1975 l'anomenat *Manifest de Bellaterra*, en el qual s'expressen els principis bàsics d'actuació d'aquesta universitat i al qual va seguir l'any següent, el març de 1976, l'anomenada *Declaració de Bellaterra* («Declaració de principis i objectius per a una Universitat Autònoma amb un govern democràtic»).

Recentment, en data de 28 de gener de 2010, el Consell de Govern de la Universitat Autònoma de Barcelona va aprovar la participació de la Universitat en l'associació Foro para la Evaluación de la Gestión Ética - Forética, entitat que té per objectiu implementar i avaluar sistemes de gestió ètica i socialment responsable d'entitats i organitzacions, per propiciar la incorporació de la cultura de la gestió ètica i de la responsabilitat social a la societat.

En aquest sentit, doncs, l'objectiu d'aquest document és plasmar en un text únic el conjunt de valors i principis que caracteritzen l'actuació de la Universitat Autònoma de Barcelona, sens perjudici que per desenvolupar-lo i concretar-lo es requereixi un procés més llarg i participatiu al si de la comunitat universitària.

2. Declaració de principis

La Universitat Autònoma de Barcelona està compromesa amb l'objectiu d'assegurar un alt nivell d'honestedat i d'integritat en la consecució dels seus objectius, i uns principis i uns valors que han d'inspirar tots els membres de la comunitat universitària.

Aquest document és un valuós referent per identificar algunes de les obligacions i les responsabilitats més comunes de la comunitat universitària. És amb aquest esperit que aquests principis i valors han de ser compartits i utilitzats en el nostre treball diari i en la presa de decisions per promoure un ambient de treball més agradable, profitós i transparent per a tothom.

El text estableix les línies generals dels valors i les bones pràctiques de la comunitat de la UAB, els quals es deriven d'uns principis recollits als Estatuts de la Universitat i la normativa internacional, estatal i autonòmica que afecten, en el seu sentit més ampli, l'àmbit universitari.

Aquest document té per vocació ser un document inspirador i orientador. La força vinculant que pugui tenir deriva del fet que tots els membres de la comunitat l'acceptin com un model vàlid i s'identifiquin amb els seus valors.

3. Objectius

La finalitat d'aquest document és servir de guia de conducta en les activitats de la Universitat i recopilar un conjunt de compromisos ètics per aconseguir els objectius següents:

- a) Establir uns estàndards bàsics de comportament dels membres de la comunitat universitària al seu lloc de treball.
- b) Manifestar públicament el compromís de mantenir un nivell d'excel·lència en la docència i la recerca de la Universitat.
- c) Oferir una guia general de principis i valors ètics que inspirin les normes i els reglaments que s'apliquen a aquesta universitat.

4. Àmbit d'aplicació

Aquest document es dirigeix a totes les persones i els col·lectius que componen la comunitat de la UAB: personal de govern i de gestió, personal acadèmic, alumnat, personal investigador i personal d'administració i serveis.

També és aplicable a les relacions que s'estableixin entre la UAB i el seu personal i totes aquelles entitats i empreses externes que prestin serveis o col·laborin amb la Universitat.

5. Valors i principis per a tota la comunitat universitària

La UAB reconeix que els valors i principis següents són la base per construir una universitat que proporcioni uns elevats estàndards de qualitat, excel·lència i integritat.

Observació de la llei

Tots els membres de la comunitat de la UAB conformaran la seva actuació al respecte i al compliment de les normatives internacional, estatal, autonòmica, local i de la mateixa UAB que resultin aplicables en cada moment.

Coneixement

La Universitat valora la promoció i l'avenç del coneixement i fomenta l'esperit crític formulat amb una argumentació raonada i de respecte i l'esperit emprenedor en totes les seves activitats acadèmiques i professionals. La Universitat ha de vetllar per la difusió, la valoració i la transferència del coneixement a la societat (article 1, article 41.1, article 93 de la LOMLOU; article 3.1.a de la LUC).

Qualitat

La UAB incorpora el compromís amb la qualitat i l'excel·lència com a cultura institucional. La comunitat de la UAB es compromet a participar activament en la millora i el desenvolupament del sistema educatiu, l'activitat investigadora i els processos organitzatius (article 4 a i e dels Estatuts de la UAB; article 31 de la LOMLOU; article 137 de la LUC).

Participació

Tota la comunitat acadèmica ha de participar en la dinàmica de la Universitat fomentant i establint els canals adequats per fer efectius la llibertat d'expressió i el dret de reunió dins dels recintes i el campus universitari (article 3.4 b, article 3.4 a i article 128 b dels Estatuts de la UAB; articles 2 i 3 de la LOMLOU).

No-discriminació

La Universitat ha de promoure la igualtat d'oportunitats entre homes i dones. La UAB estableix els canals i els mecanismes adients per tal de fer efectiu l'accés, en igualtat de condicions, a l'ensenyament i la recerca així com en els processos d'accés i promoció dins la Universitat.

La Universitat Autònoma de Barcelona ha de fomentar la plena integració i equiparació dels estudiants, del personal docent i del personal d'administració i serveis i de la resta de persones vinculades a la Universitat que tinguin algun tipus de necessitat especial.

La Universitat ha de vetllar per aconseguir la representació equilibrada homes-dones als diferents òrgans de govern i de presa de decisions, així com als equips de recerca. La UAB ha de dur a terme les polítiques de gènere necessàries per tal d'eradicar el sexisme i la desigualtat home-dona (article 3.3 i article 8 dels Estatuts de la UAB; article 13 i article 41.4 de la LOMLOU; disposició addicional vuitena de la LUC).

Integritat

Totes les persones de la UAB han d'actuar amb rectitud i honradesa, evitant les distorsions i els comportaments manipuladors (article 52 de l'EBEP).

Pluralitat

En el cas de la UAB, el respecte per la diversitat es concreta en el compromís amb la pluralitat i l'acceptació d'aquesta, per tal d'impedir qualsevol mena de discriminació per raó de raça, nacionalitat, religió, gènere, orientació sexual i afiliació política i sindical. Així mateix, la UAB es compromet a promoure dins el seu àmbit d'activitats la integració de les persones amb discapacitat (article 3.3 i article 8 dels Estatuts de la UAB).

Sostenibilitat

La comunitat de la UAB ha d'afavorir el desenvolupament mediambiental sostenible, duent a terme una acurada gestió ambiental que pugui ser avaluable i de la qual es pugui fer el seguiment. La Universitat es compromet a adoptar polítiques que prevegin mesures per minimitzar l'impacte ambiental derivat de les seves activitats, com ara prioritzar el reciclatge, fer un consum responsable i eficient dels recursos naturals i promoure les energies renovables dins les seves instal·lacions i serveis. La UAB ha d'afavorir el desenvolupament i la difusió de tecnologies viables econòmicament (article 3.4 d dels Estatuts de la UAB; article 41.1 de la LOMLOU, Acord de Consell de Govern 77/2005 de 29 setembre).

Respecte dels valors humans

La UAB es compromet a difondre la cultura de la pau i el respecte dels drets humans com a elements necessaris per a un progrés social adequat. La UAB s'inspira, per al desenvolupament de les seves activitats, en els principis de llibertat, democràcia, justícia, igualtat i solidaritat com a valors associats tradicionalment a l'activitat universitària (article 3.1 i 4, article 169.1 dels Estatuts de la UAB; article 41.1 de la LOMLOU, article 3.1 b de la LUC).

Recursos humans

La UAB ha de vetllar perquè els seus treballadors tinguin unes condicions de treball justes i dignes (article 3.3 dels Estatuts de la UAB).

Tracte respectuós

Tots els membres de la comunitat universitària tenen la responsabilitat i l'obligació de tractar amb respecte i consideració totes les persones integrants de la UAB. La Universitat estableix els mecanismes necessaris per tal de preveure i d'evitar comportaments d'intimidació, dany o qualsevol mena d'assetjament a un altre membre de la comunitat (article 53 i article 54 de l'EBEP).

Utilització dels recursos de la UAB

L'ús dels recursos i els material de la Universitat s'han de reservar per al desenvolupament de les funcions pròpies de la institució. La UAB és una institució que presta un servei públic i, per tant, s'ha d'evitar fer un ús inadequat i poc eficient dels recursos dels quals es disposa (article 53.2 de l'EBEP).

Utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació

La Universitat Autònoma de Barcelona promou l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'àmbit de les seves activitats amb la finalitat d'utilitzar-les com a eina que ajudi a la consecució dels seus objectius, i en fa un ús racional d'acord amb els protocols i la normativa vigents (annex II de l'Acord del Consell de Govern de 13 de juliol de 2011, text refós sobre les TIC).

Conflicte d'interessos

Per tal de garantir la transparència i la independència en el desenvolupament de les activitats pròpies de la UAB, els membres de la comunitat universitària s'abstenen de participar en aquelles activitats que puguin suposar un conflicte amb els interessos de la Universitat (article 53 de l'EBEP).

Universitat saludable

La UAB, com a membre de la Red Española de Universidades Saludables i de la Xarxa d'Universitats Saludables de Catalunya, potencia la creació d'un entorn saludable que afavoreixi el desenvolupament integral de les persones que formen part de la comunitat universitària. En aquest sentit, es facilita la pràctica de l'esport proporcionant els instruments necessaris per tal de fer-lo compatible amb la formació acadèmica; així mateix, s'impulsen hàbits de vida saludables a través de programes d'educació per a la salut (articles 90 i 91 de la LOMLOU; article 62 i 65.3 g de l'Estatut de l'estudiant).

Responsabilitat amb empreses proveïdores

La UAB ha de vetllar perquè les empreses proveïdores de productes i serveis de la Universitat garanteixin que els seus treballadors tenen unes condicions de treball dignes, que no fan cap tipus de discriminació, que prenen les mesures de prevenció de riscos laborals adients i que adopten una acurada política de gestió mediambiental. Respecte als proveïdors en països menys desenvolupats, ha de vetllar perquè aquests estableixin els sistemes per protegir els infants de l'explotació econòmica i per evitar que exerceixin qualsevol treball que sigui perjudicial per a la seva salut mental o física (Acord del Consell de Govern de 29 de setembre de 2005).

6. Valors i principis específics per als diferents col·lectius de la UAB

La UAB valora tots els membres de la seva comunitat i reconeix l'aportació de cadascun d'ells a la consecució dels objectius fixats per la institució.

La comunitat universitària de la UAB està composta pel personal acadèmic, el personal investigador, l'alumnat i el personal d'administració i serveis.

Ateses les especificitats de l'activitat de cadascun d'aquests col·lectius i de les relacions entre ells, a continuació es concreten els principis i els valors que n'han de regir l'actuació.

a) Òrgans de govern i gestió

- Actuar sotmesos als principis de transparència i rendició de comptes en el desenvolupament de la seva activitat (article 52,2 dels Estatuts de la UAB).
- Garantir en els processos de contractació de recursos humans que es compleixin els principis de transparència, mèrit, capacitat, idoneïtat i publicitat (article 64 i article 75 de la LOMLOU; article 13.2, article 55 i article 61 de l'EBEP).
- Potenciar la presa de decisions basades en la participació i la consulta per evitant les decisions unilaterals i afavorint l'establiment dels canals i mitjans que siguin necessaris a aquest efecte (article 3.1).
- Establir els recursos necessaris per tal d'assegurar que s'informa i es fa una difusió correcta de les comunicacions (article 3.4 b dels Estatuts de la UAB).

b) Personal acadèmic

- Participar en la gestió de la Universitat a través dels seus òrgans de govern i de representació (article 128 a i article 129 d dels Estatuts de la UAB).
 - Contribuir al compliment de les finalitats de la UAB i a la millora del seu funcionament com a servei públic (article 129 e dels Estatuts de la UAB).
-

— Potenciar la confiança i la col·laboració entre el professorat i la resta de membres de la comunitat universitària.

— Promoure i contribuir al desenvolupament d'una metodologia docent innovadora i eficaç (article 18 de la LUC).

c) Personal d'administració i serveis

— Participar en els òrgans de govern i de representació de la UAB (article 154 a dels Estatuts de la UAB).

— Actuar amb lleialtat i bona fe amb els superiors, els companys, els subordinats i la resta de ciutadans (article 53.2 de l'EBEP).

— Ajustar el desenvolupament de la seva actuació als principis d'objectivitat, integritat, imparcialitat, confidencialitat, transparència, eficàcia i dedicació al servei públic (article 52.1 de l'EBEP).

— Contribuir al compliment de les finalitats de la UAB i comprometre's amb els processos de millora del funcionament com a servei públic (article 129 e dels Estatuts de la UAB).

d) Estudiants

— Comprometre's de manera responsable amb el procés d'aprenentatge, desenvolupant un esperit crític que els ajudi a completar la seva formació integral (article 150 a dels Estatuts de la UAB; article 13,2 a de l'Estatut de l'estudiant universitari).

— Participar en els òrgans de govern i gestió de la UAB i involucrar-se en la millora del seu funcionament utilitzant els canals de participació i comunicació que la institució posa a la seva disposició (article 149 k, article 150 f dels Estatuts de la UAB; article 7 s de l'Estatut de l'estudiant universitari).

— Tenir un comportament respectuós amb la resta dels membres de la comunitat universitària i amb els béns, instal·lacions i en general tots els recursos materials que la UAB posa a la seva disposició (article 150 c i d dels Estatuts de la UAB; article 13,2 b i c de l'Estatut de l'estudiant universitari).

— Abstenir-se de participar o cooperar en procediments fraudulents en les proves d'avaluació (article 13.2 d de l'Estatut de l'estudiant universitari).

e) Àmbit de recerca¹

— Els principis bàsics que han d'inspirar qualsevol mena de recerca feta a la UAB són: la llibertat, l'honestedat i la responsabilitat.

- Llibertat en l'elecció i el desenvolupament de la recerca.
- Honestedat en les activitats de recerca i respecte envers les activitats d'altres investigadors.
- Responsabilitat, la qual implica que els investigadors han de garantir que la recerca es porta a terme d'acord amb els principis d'actuació expressats en els seus estatuts, així com en els termes i condicions definits per les entitats avaluadores i finançadores.

— La recerca s'ha de desenvolupar d'acord amb projectes i procediments establerts, utilitzant les infraestructures adequades i garantint la seguretat pel que fa als resultats de la recerca i pel que fa al personal investigador, la comunitat de la UAB i el medi ambient.

¹ Principis comuns aplicables a la recerca apareixen freqüentment en textos comparats i es poden considerar uniformes en la pràctica científica. També apareixen a les normes en matèria ambiental o de seguretat i higiene; vegeu: http://www.uab.cat/doc/Codi_Bones_Practiques_Recerca_012013

- La recerca amb éssers humans ha de respectar el principi d'autonomia en la participació i de proporcionalitat, i garantir la informació rellevant prèvia que hi faci referència, així com el compromís de vetllar per la confidencialitat de les dades derivades del seu desenvolupament.²
- La recerca amb animals d'experimentació s'ha de fer sota els principis de reemplaçament, reducció i refinament.³
- La difusió dels resultats és un deure ètic dels investigadors entès com a contribució en l'increment i la millora del coneixement humà i com a part del procés de rendició de comptes de la utilització dels mitjans públics per a la recerca.⁴
- Les activitats d'avaluació, d'assessorament i de revisió han de ser objectives, és a dir, basades en criteris científics i no pas en criteris d'opinió i idees personals. Cal rebutjar de participar-hi si s'hi tenen conflictes d'interès o quan la persona convidada no es considera prou preparada.⁵
- Els informes i escrits que es revisen són sempre informació confidencial i privilegiada i no es poden utilitzar en benefici del revisor ni compartir amb cap altre col·lega.
- La UAB renuncia explícitament a la recerca orientada directament a finalitats militars (article 3,4 d dels Estatuts de la UAB).

² Principis recollits en la Llei 14/2007, de 3 de juliol, de recerca biomèdica, BOE 4 de juliol de 2007. Les exigències de confidencialitat i protecció de dades personals deriven essencialment de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, BOE 14 de desembre de 1999, i del Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, BOE 19 de gener de 2008.

³ Principis jurídics, expressats en l'art. 4 de la Directiva 2010/63/UE del Parlament Europeu i del Consell de 22 de setembre de 2010 relativa a la protecció dels animals utilitzats per a fins científics.

⁴ És un plus. No és un plus en cas de finançament públic de projectes amb l'obligació de difusió.

⁵ Pràctica del *peer review* (avaluació d'experts). Apareix en codis comparats (ex. el punt 7 del Codi de bones pràctiques científiques / Código de buenas prácticas científicas / Code of good scientific practice del Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona; 5a ed., gener de 2009, disponible a: <<http://www.prbb.org/docs/cbpc.pdf>>).
